

CSIC

50
años

RESIDÈNCIA
D'INVESTIGADORS

**VULNERABLES: COMPASSIÓ I CURES D'INFERMERIA EN
LA HISTÒRIA DE L'HUMANITARISME**

Col·loquis de la SCHCT (2017-2018)

8, 15 i 22 de març de 2018

**Cura d'infermeria d'un soldat ferit en la Primera Guerra Mundial
(Wellcome Library, Londres)**

Allunyant-se dels estereotips que han marcat la historiografia tradicional sobre el passat de la infermeria, el cicle pretén combinar, per mitjà de tres estudis de cas, la història de la compassió amb el paper desenvolupat per les dones en les missions humanitàries, tant en contextos bèl·lics com de desastres naturals. Més enllà de la formació acadèmica i de les carreres professionals de les tres principals protagonistes dels relats, l'atenció es focalitza sobre les seves actituds i percepcions, com també sobre el coneixement acumulat i compartit per elles com a conseqüència de les pràctiques compassives i, en concret, les cures d'infermeria.

Tots els col·loquis tindran lloc a les 6 del vespre, a l'amfiteatre
de la Residència d'Investigadors,
carrer Hospital 64, Barcelona. Tel. 93 443 27 59
www.residencia-investigadors.es

Programa

8 març

Save the Children and the question of compassion for 'enemy' children

Rebecca Gill: University of Huddersfield (Huddersfield, UK)

Doctorada en 2005 amb una tesi sobre els orígens de les organitzacions humanitàries britàniques en el marc de la Guerra Franco-Prussiana (1870-1871), és autora del llibre *Calculating Compassion: British Relief in War, 1870-1814* (Manchester University Press, 2012). Des de 2006 ensenya a Huddersfield història contemporània, en especial de l'ajuda humanitària en conflictes bèl·lics.

Resum. El 1919, el *Save the Children Fund* començà a finançar tasques de socors a Alemanya amb infants malnodrits. Aquesta iniciativa constituïa una demostració pràctica de compassió a la vegada que una protesta política contra el bloqueig britànic d'Alemanya a la fi de la Primera Guerra Mundial. Alhora, l'organització intentava esdevenir una associació internacional amb el mandat de 'salvar' tots els infants. Mitjançant els recentment descoberts papers d'Emily Hobhouse (el seu pla d'alimentació escolar a Leipzig fou finançat per *Save the Children*), aquesta xerrada examinarà els problemes pràctics que plantejava l'alimentació de llargues cohorts d'infants a la llum de la nova ciència de la nutrició, i explorarà alguns dels debats interns d'aquesta organització al voltant de com compaginar la cura dels infants dels països 'enemics' amb la necessitat de construir aliances internacionals.

15 març

"I have done my duty": la fatiga de la compasión en Florence Nightingale

Dolores Martín Moruno: Université de Genève (Ginebra)

Doctorada en 2006 pel Centre Alexandre Koyré i la Universidad Autónoma de Madrid, la seva tesi es publicà amb el títol *Electric and Magnetic Dreams in Romantic Europe: The debate about the representation of Nature in the late eighteenth and the early nineteenth centuries* (París, Blanchard, 2014). Formada en història i filosofia de la ciència, des de 2011 participa en la docència de la història de la medicina i de la història de les emocions a la Universitat de Ginebra.

Resum. Florence Nightingale ha estat, sense cap dubte, la figura més celebrada en la història de la infermeria. Més coneguda com "la dama del llum" per les rondes que realitzava durant la nit per vigilar l'estat de salut dels soldats convalescents durant la Guerra de Crimea (1853-1856), el seu caràcter encarna la importància de la compassió, una reacció al sofriment aliè que sempre es tradueix en una acció per alleujar-ho, en la pràctica fundacional de les cures d'infermeria. Ella mateixa reforçava la seva pròpia imatge com a mare compassiva dels soldats de l'hospital de Scutari quan explicava en una de les seves cartes des de Crimea, que només estava complint amb la seva obligació en lluitar contra la misèria generada per la guerra. Aquesta imatge heroica de Nightingale contrasta, no obstant això, amb una altra faceta més vulnerable com a possiblement malalta del que avui es denomina síndrome de fatiga crònica o fatiga compasional. Aquesta dolència, que afecta especialment als treballadors humanitaris, està directament relacionada amb la seva exposició constant al dolor aliè, així com als obstacles que troben per posar-li remei a causa de les dificultats del terreny. A la llum de la correspondència que Nightingale va mantenir durant el conflicte de Crimea, aquesta xerrada

proposa examinar la vulnerabilitat dels agents humanitaris en convertir-se en víctimes col·laterals dels conflictes armats.

22 març

Fernanda Jacobsen y la Scottish Ambulance Unit en la Guerra Civil Española

Linda Palfreeman: Universidad CEU-Cardenal Herrera (Elx)

Llicenciada en Comunicació / Periodisme, es va doctorar en Lingüística per la University of Leeds (UK) amb una tesi sobre la interpretació del llenguatge publicitari. Des de 1996 és professora de la Universidad CEU-Cardenal Herrera al campus de Carmelitas d'Elx. Ha publicat, entre altres llibres, *Spain Bleeds: The Development of Battlefield Blood Transfusion During the Civil War* (Sussex Academic Press / Cañada Blanch Centre for Contemporary Spanish Studies, 2015).

Resum. Quan la guerra civil va esclatar a Espanya al juliol de 1936, la República va llançar una crida mundial per a assistència mèdica. Milers de persones per tot el món van respondre a la crida. La unitat d'ambulància del Comitè Espanyol d'Ajuda Mèdica (SMAC) va ser la més reconeguda de les organitzacions britàniques involucrades. No obstant això, hi havia altres empreses d'aquest tipus sobre les quals se sap ben poc. Una d'elles fou la Unitat d'Ambulància Escocesa (Scottish Ambulance Unit).

La Unitat d'Ambulància Escocesa estava integrada per sis ambulàncies i un camió carregat de material sanitari, juntament amb un equip de vint voluntaris. L'única dona de l'equip va ser la comandant, Fernanda Jacobsen. Fernanda va ser inicialment nomenada oficial d'enllaç i intèrpret, ja que parlava espanyol i tenia contactes al govern republicà. Això suposava una gran ajuda per organitzar el treball de la Unitat a l'assetjada capital del país, Madrid. No obstant això, Fernanda aviat va demostrar ser indispensable, tant que va romandre en el lloc de comandament de la Unitat en cadascuna de les seves successives expedicions a Espanya, durant un període d'aproximadament dos anys, des de setembre de 1936 fins a juliol de 1938. Audaç, valenta i compassiva, Fernanda arriscava la seva pròpia vida per alleujar el sofriment d'un poble necessitat. Era venerada i adorada pel poble espanyol.

.....

Organització

Societat Catalana d'Història de la Ciència i la Tècnica (SCHCT)
Institució Milà i Fontanals (CSIC, Barcelona)

Amb la col·laboració

Residència d'Investigadors

Coordinació

Àlvar Martínez-Vidal (IHMC, Universitat de València) alvar.martinez@uv.es
Jon Arrizabalaga (Institució Milà i Fontanals, CSIC, Barcelona) jonarri@imf.csic.es

Aquest Col·loqui es duu a terme en el marc del projecte de recerca MINECO "Acciones de socorro y tecnologías médicas en emergencias humanitarias: agendas, agencias, espacios y representaciones" (HAR2015-67723-P).